

РАДІОНОВ

Юрій Денисович
radud@ukr.net

УДК 336.131

БЮДЖЕТНІ ВИДАТКИ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СУСПІЛЬНОГО РОЗВИТКУ

BUDGET EXPENDITURES IN PROVIDING OF SOCIAL DEVELOPMENT

к.е.н., начальник відділу адаптації та імплементації міжнародних стандартів, моніторингу і аналізу у сфері державного фінансового контролю, Рахункова палата

Стаття присвячена визначенню ролі бюджетних витратків у суспільному розвитку. Розкривається економічна сутність витратків бюджету в соціально-економічному розвитку країни. Встановлено, що витатки бюджету є важливим інструментом економічного зростання, індикатором соціально-економічної політики держави. Кожна країна визначає структуру витратків бюджету виходячи з сформованих обсягів витратків і пріоритетів розвитку держави. Аналіз витратків у зарубіжних країнах показав, що ефективність їх використання є основою економічного зростання, мірилом достатку громадян.

Статья посвящена определению роли бюджетных расходов в общественном развитии. Раскрывается экономическая сущность расходов бюджета в социально-экономическом развитии страны. Установлено, что расходы бюджета являются важным инструментом экономического роста, индикатором социально-экономической политики государства. Каждая страна определяет структуру расходов бюджета исходя из сложившихся объемов расходов и приоритетов развития государства. Анализ расходов в зарубежных странах показал, что эффективность их использования является основой экономического роста, мерилем достатка граждан.

The article is devoted to the definition of the role of budgetary expenditures in social development. The economic essence of budget expenditures in the socio-economic development of the country is revealed. It has been established that budget expenditures are an important instrument of economic growth, an indicator of the socio-economic policy of the state. Each country defines the structure of budget expenditures on the basis of current expenditures and priorities of state development. An analysis of expenditures in foreign countries has shown that the effectiveness of their use is the basis of economic growth, the measure of citizens.

Ключові слова: бюджет, суспільство, бюджетні витатки, кошти, ефективність, соціально-економічний розвиток

Ключевые слова: бюджет, общество, бюджетные расходы, средства, эффективность, социально-экономическое развитие

Keywords: budget, society, budget expenditures, means, efficiency, socio-economic development

ВСТУП

Питання використання бюджетних витратків задля зміцнення і піднесення національної економіки завжди було важливим чинником суспільного розвитку. В сучасних умовах трансформації економіки України, це питання не втратило актуальність, а навпаки зросло його значущість, адже вкрай необхідно припинити деякі деградаційні процеси в галузях, стабілізувати економіку, забезпечити її розвиток та зростання, розв'язати низку проблем в економічній та соціальній сферах.

Дослідженню впливу витратків бюджету на суспільний розвиток присвячені праці багатьох зарубіжних та вітчизняних науковців, зокрема О. Василика, М. Блауга, Дж. Кейнса, К. Павлюк, С. Циганова,

А. Шаха та ін.

Окреслене питання потребує подальшого вивчення і дослідження, оскільки управління витатками бюджету має бути ефективним аби забезпечувати раціональне використання обмежених бюджетних ресурсів отримуючи максимально можливий економічний або соціальний ефект. Орієнтація на високу результативність бюджетних витратків вимагає застосування нових підходів, методів та способів управління витатками, вивчення передового зарубіжного досвіду, а отже безперервно досліджуватись та вдосконалюватись.

МЕТА РОБОТИ

Метою статті є дослідження концептуальних поглядів, ролі і значення бюджетних витратків у забезпе-

ченні добробуту громадян, прискорення темпів економічного зростання, сприяння суспільному розвитку.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Матеріальною та інформаційною основою роботи є праці вчених-економістів, матеріали періодичних видань, ресурси Internet.

При проведенні дослідження використовувалися методи структурного підходу, логічного аналізу, порівняння, системного узагальнення матеріалу.

РЕЗУЛЬТАТИ

Держава розглядає видатки бюджету як важливе джерело забезпечення економічного зростання, інструмент вирішення складних соціально-економічних питань. Шляхом перерозподілу частини ВВП через бюджетну систему, держава використовує бюджетні видатки, як об'єктивну необхідність виконання власних організаційно-господарських функцій.

На нашу думку, бюджетні видатки є відображенням економічних відносин, які пов'язані з розподілом і перерозподілом ВВП, централізованих фондів грошових коштів зосереджених в бюджеті та їх цільового використання на реалізацію різноманітних соціально-економічних програм та заходів в межах бюджетної системи країни.

Бюджетні видатки є надзвичайно важливим інструментом регулювання суспільного розвитку, адже вони впливають на підвищення ефективності економіки. Фінанси спрямовані в економіку або соціальну сферу дають значний економічний ефект, сприяють зростанню продуктивності праці, збільшуючи доходи і відповідно забезпечуючи зростання видатків бюджету. Економічна сутність бюджетних видатків полягає в необхідності виконання державою своїх функцій і завдань.

В бюджетних видатках акумулюється значна частка новоствореної вартості (ВВП, що розподіляється і використовується у відповідності із ринковими законами суспільного розвитку (закону вартості, закону попиту і пропозиції, закону підвищення продуктивності праці, закону зростання потреб) для забезпечення розширеного відтворення і задоволення всезростаючих суспільних потреб.

Розподіл та перерозподіл частини ВВП є необхідною умовою формування централізованого фонду грошових коштів для потреб розширеного відтворення, задоволення інших інтересів суспільства, забезпечується перерозподіл коштів між галузями, секторами економіки, а також між регіонами країни.

Перерозподіл доходу бюджету через видатки обумовлений необхідністю передачі фінансових ресурсів з однієї сфери економіки до іншої, з одного регіону до іншого, згідно із пріоритетами і планами економічного і соціального розвитку країни, а також відповідно до затверджених державних, галузевих, регіональних програм і заходів соціально-економічного розвитку та формування основ економічних змін в суспільстві.

Фінансове забезпечення реалізації загальнодержавних програм соціального захисту населення здійснюється на рівні державного бюджету: або шляхом передбачення витрат безпосередньо в державному

бюджеті, або через урахування відповідних коштів при розрахунку обсягів міжбюджетних трансфертів [1].

Перерозподіл видатків між областями і регіонами, обумовлений різним рівнем економічного розвитку, нерівномірністю розміщення продуктивних сил, природних ресурсів, рівнем енерго- та фондоозброєності підприємств тощо. Зазвичай бюджетні видатки в умовах ринкової економіки, спрямовуються першочергово на підтримку державою тих сфер життєзабезпечення суспільства, які не достатньо цікавлять приватний сектор, зокрема: медицину, освіту, науку, культуру. Хоча варто відзначити, що останніми роками, приватні інвестиції все більше скеровуються в освіту, медицину. Все ж, ці галузі в основному фінансуються за рахунок бюджетних видатків. Крім того, питома вага видатків бюджету країни скеровується на забезпечення громадського порядку, державне управління, фінансування судової влади, сектор оборони.

Бюджетні видатки на оборону вказують, що держава турбується про підтримку і зміцнення обороноздатності країни. Адже, не всі нації можуть мати великі бюджетні видатки на оборону, а тому повинні розраховувати на регіональні альянси, щоб забезпечити боєздатність війська [2].

Як зазначив міністр оборони України С. Полторак, один солдат США коштує 510 тис. доларів США на рік, Великої Британії – 250 тис. фунтів стерлінгів, Німеччини – 220 тис. дол. США, Польщі – 100 тис. дол. США, Росії – 83 тис. дол. США, Литви – близько 80 тис. дол. США, Албанії – 20 тис. дол. США, а України: у 2017 р. – 8 тис. дол. США, у 2018 р. – 12 тис. дол. США [3]. З цього порівняння видно, що видатки на оборону, як і фінансування будь-яких інших заходів, програм соціально-економічного розвитку, визначаються ефективністю національної економіки, що прямо пропорційно відображається на фінансовій спроможності бюджету, можливостях забезпечити формування необхідних видатків на фінансування основних напрямків суспільного розвитку країни.

Вплив бюджетних видатків на суспільний розвиток проявляється в двох напрямках: в економічний розвиток і збільшення доходів бюджету та виконання важливих соціально-економічних завдань, які постають перед країною. В цій ситуації, бюджет, де формуються видатки на різні програми і заходи, виступає необхідним економічним інструментом і джерелом фінансового забезпечення прискореного розвитку пріоритетних галузей економіки країни.

Планування видатків бюджету є важливим чинником вирішення назрілих соціально-економічних проблем, щоб вивести економіку на нову траєкторію розвитку, стабілізувати фінансову систему.

Бюджетування це процес створення плану використання коштів. Формуючи цей план, заздалегідь визначається спроможність зробити щось необхідне і визначається достатність для цього коштів. Бюджетування видатків гарантує, що дотримуючись цього плану буде достатньо коштів на його реалізацію, що дасть можливість вийти з боргової ями [4].

Теоретичним мірилом використання бюджетних видатків, зокрема його стимулюючої ролі, застосування бюджетних важелів, інших підходів та методів

в посиленні ролі держави в регулюванні соціально-економічного розвитку сформовані Дж.М. Кейнсом [5]. Одним з важливих постулатів теорії Дж.М. Кейнса є необхідність державного втручання в економіку, формування видатків бюджету на інвестиції та поточне фінансування потреб суспільства. Практична реалізація цієї теорії у розвинутих країнах забезпечила утвердження державного регулювання економічного та соціального розвитку, формування системи оподаткування, видатків бюджету, державного замовлення та державного підприємництва. Кейсіанська доктрина державного регулювання у XX ст. істотно змінила уявлення про роль держави в економіці, її широке впровадження урядами різних країн, стало дієвим способом виходу з економічної кризи. Методи державного регулювання запропоновані Дж.М. Кейнсом допомогли багатьом країнам розробити власний механізм вирішення економічних проблем, дозволили США вийти з «Великої депресії».

Жодна країна, навіть світові лідери, не може обійтись без державного втручання в господарське життя суспільства, зокрема без бюджетних видатків на розвиток економіки [6].

Державне втручання в економіку розпочалось з набуття популярності меркантилістів, ідеологів участі держави в господарських процесах. Серед їх представників найбільш знаним є Т. Мен («Скарб Англії у зовнішній торгівлі або Баланс зовнішньої торгівлі»), А. Монкретьєн («Трактат політичної економії»), Г. Скаруффі («Роздуми про монету і справжню пропорційність між золотом і сріблом») та ін. [7]. Меркантилісти першими висунули ідею участі держави у господарському житті країни, що стало підґрунтям для сучасних економічних теорій та систем світу, а також активного залучення видатків у регулюванні економічного розвитку.

Бюджетні видатки, їх обсяг і структура визначають швидкість і якість економічного зростання. Ефективний перерозподіл бюджетних ресурсів в межах бюджетної системи країни є свідченням ефективності управлінської діяльності держави, високого ступеня ефективності використання державної власності.

Вагомий вплив бюджетних видатків на економіку країни й відповідно суспільний розвиток проявляється в тому, що бюджетні кошти прискорюють науково-технічний прогрес. Створення принципово нового механізму бюджетного фінансування науки, зосередження на результатах, наприклад удосконалення державної системи підготовки і перепідготовки кадрів, використання пільгового режиму оподаткування в частині адміністрування податків від реалізації нових видів продукції. Формування основ для поширення знань, інформаційних технологій та застосування інтелектуальної праці покликані стимулювати наукові відкриття і нові технічні досягнення, скорочувати строки їх впровадження у виробництво, що служить каталізатором прискорення науково-технічного прогресу.

Сьогодні в ринковій економіці, не лише держава, а кожне підприємство, фірма, компанія формує власну політику використання бюджету для досягнення ефективних бізнес-цілей та операційних планів. Бюджет регулярно оцінюється з урахуванням фактичних

показників діяльності, щоб забезпечити вирівнювання та допомогти визначити потенційні витрати, розриви грошових потоків, можливості для економії та сценарії майбутніх прибутків [8].

Річний план видатків комерційного підприємства чітко відображається у бюджетних видатках. Основна мета бюджетних видатків – визначити економічну політику стосовно фінансових витрат, спрямованих на інфраструктурні та технічні цілі, включаючи їх формування та підтримку.

Значна сума коштів спрямовується на капітальні видатки, які держава або будь-яка компанія інвестує в проекти та довгострокові активи. Інвестування в капітальні видатки передбачає фінансову оцінку щодо визначення рентабельності інвестиційних цілей та проведення якісного аналізу виконання проекту та команди, яка реалізує цей проект. Бюджетні видатки інвестуються в довгострокові активи, зокрема створення спільних підприємств, оновлення основних фондів, створення нових продуктів, освоєння нових ринків збуту, проведення досліджень та конструкторських розробок, реалізація маркетингових програм та елементів інформаційних технологій [9].

На відміну від комерційних підприємств, уряди країн, в бюджетних видатках детально розраховують свої потенційні витрати. Зокрема, передбачають видатки на утримання різних міністерств та відомств, врахування поданих заявок, фінансових надходжень до бюджету та обсягу видатків [10].

Наприклад, асигнування передбачені у державному бюджеті Грузії на 2018 рік визначені у розмірі 12 млрд. 364,5 млн. ларі, в тому числі бюджетні кошти – 10 млрд. 911,5 млн. ларі, гранти – 165 млн. ларі, а кредити – 1 млрд. 288 млн. ларі. Найбільше фінансування у 2018 р. отримало Міністерство праці, охорони здоров'я і соціального захисту, Міністерство регіонального розвитку і інфраструктури Грузії, а також Міністерство освіти і науки. Зокрема, фінансування Міністерства охорони здоров'я зросло в порівнянні з 2017 р. на 111,2 млн. ларі і склало 3 млрд. 527 млн. ларі, в тому числі на соціальне забезпечення і пенсійні гарантії спрямовано 2 млрд. 463,2 млн. ларі, а на програми охорони здоров'я – 982,8 млн. ларі. Міністерство регіонального розвитку і інфраструктури збільшило видатки на 572 млн. ларі і загалом становить 1 млрд. 830 млн. ларі. Фінансування Міністерства освіти і науки зросло на 62,6 млн. ларі і становить 1 млрд. 178,8 млн. ларі. Зменшилось фінансування Міноборони, економіки та стійкого розвитку, а також Міністерство енергетики. Зокрема, бюджет Міноборони у 2018 р. становить 702 млн. ларі проти 748 млн. ларі, виділених у 2017 р.. Фінансування Мін-економіки скорочено приміром на 116 млн. ларі і в 2018 р. становить 253,8 млн. ларі. Міністерство енергетики теж зменшено фінансування на 1 млн. ларі і загалом становить 131 млн. ларі [11]. Розподіл видатків державного бюджету Грузії свідчить, що кожна країна вибирає власні пріоритети розвитку і відповідно формує структуру бюджетних видатків і напрямків використання коштів.

Бюджет Євросоюзу скеровується на різні програми, починаючи з розвитку сільської місцевості, охорони навколишнього природного середовища, захис-

ту зовнішніх кордонів та заохочення прав людини. Єврокомісія, європейська рада і європарламент беруть участь у визначенні розміру бюджету та розподілі бюджетних витатків. Єврокомісія відповідає за витатки бюджету ЄС. Країни-члени ЄС та Єврокомісія поділяють відповідальність за 80 % бюджету Євросоюзу. Наприклад, у 2017 р. бюджет ЄС становив 157,9 млрд. євро [12].

Єврокомісія подає бюджет до європейської ради та парламенту, які його розглядають і вносять пропозиції до обсягу витатків і структури, якщо вони не погоджуються, вони повинні розробити компромісне рішення. Щороку в бюджеті ЄС вказуються суми і обсяг витатків, погоджені заздалегідь, відповідно до плану, відомого, як багаторічна фінансова структура. Це дозволяє ЄС планувати свої фінансові програми ефективно протягом наступних років, наприклад з 2014 р. до 2020 р. [12].

На Єврокомісії лежить повна відповідальність за розподіл витатків бюджету ЄС. Однак, національні уряди контролюють близько 80 % коштів ЄС. У випадку здійснення необґрунтованих платежів, Єврокомісія співпрацює з зацікавленими країнами-членами ЄС, щоб повернути кошти до бюджету. Для забезпечення прозорості, компанії, які отримують фінансування з ЄС постійно знаходяться у відкритому доступі.

До речі, посадові особи, які свідомо чи ні, але брали участь у порушеннях та нанесенні витрат, що перевищують передбачені асигнування, несуть цивільну відповідальність спільно або окремо за ці витрати і

допущені порушення. Така посадова особа, директор або працівник, якого визнано таким, що брав участь у порушенні, негайно позбавляється посади та роботи [13].

Найбільша частка витатків бюджету ЄС йде на створення нових робочих місць та зменшення економічних прогалин між різними регіонами ЄС. Сільське господарство, розвиток сільських районів, рибальство та охорона навколишнього середовища також отримують значну частку витатків бюджету. Крім того, кошти спрямовуються на боротьбу з тероризмом, організованою злочинністю та нелегальною імміграцією [12].

Кожен національний уряд у західноєвропейських країнах, який прийшов до влади і формує бюджетну політику ознайомлюється з планами доходів і витатків бюджету, очікуваними національними і міжнародними процесами протягом років їхньої каденції. Уряд приймає правила здійснення бюджетної політики, яка сформована попередниками і ці правила розроблені таким чином, щоб фінансова політика реалізовувалась відповідально [14].

Як правило, бюджетні витатки концентруються на пріоритетних напрямках розвитку країни, регіону, міста. Наприклад, в бюджеті іспанської столиці м. Мадрид, у 2017 р., витатки були зосереджені на важливих державних послугах (охороні здоров'я, освіті та соціальній сфері), інвестиціях у транспорт, інфраструктуру, що становить майже 75 % загального бюджету міста [15].

Таблиця 1

Структура витатків бюджету м. Мадрид у 2017 р. [складено автором за [15]]

<i>Основні напрямки витатків</i>	<i>млн. євро</i>
Медицина	7.636
Освіта і молодіжний спорт	4.539
Транспорт, житлова інфраструктура	1.791
Соціальні питання	1.586
Представництво і правосуддя	768
Політика зайнятості	443
Екологія	389
Економіка і скарбниця	332
Інші сектори	205
Культура і туризм	133
Асамблея	29
Аудиторська палата	10
Головування в громаді м. Мадрид	1
Всього	2325.552

Проведений нами аналіз витатків бюджету м. Мадрид показав, що в основному питома вага витатків спрямована на основні засади розвитку медичної галузі, тобто формування здорової нації, покращення житлових умов, розвиток транспортної інфраструктури, вирішення соціальних питань. Таким чином, безпосереднім отримувачем значної частки бюджетних витатків є окремі громадяни іспанської столиці або суспільство в цілому.

Анвар Шах у науковій праці «Аналіз публічних витатків», урядові витатки класифікує за рахунок ідентифікації отримувачів. Специфічні витатки, такі як трансферти на придбання деяких державних по-

слуг (таких як охорона здоров'я та освіта) можуть бути призначені конкретним особам і витатки на ці програми можна додати до домогосподарств. Загальні витатки (наприклад, захист країни, правопорядок та управління), це витатки, де не можна ідентифікувати особу, окремого бенефіціара, а виграє все суспільство [16]. В цій ситуації користувачем є не окремі індивіди, а суспільство, тобто, витатки спрямовуються на виробництво суспільних благ, якими користуються усі члени даної громади.

Кожна країна виробляє власний алгоритм, як формування витатків так і механізмів і способів їх розподілу на суспільні потреби. Наприклад, уряд канад-

ської провінції Квебек проводить стратегічний огляд видатків. Мета цього огляду полягає у визначенні актуальності, результативності та ефективності механізмів надання урядових коштів. У 2016-2017 рр. з метою підтримки інвестицій та інновацій розроблено керівні принципи, які допомогли департаментам та органам провінції оновити програми фінансової допомоги, підвищити продуктивність праці, що є корисним для усіх мешканців Квебеку [17].

До речі, в розвинутих країнах питання ефективності та результативності використання бюджетних видатків стоїть досить гостро, тому суворе бюджетне планування, обґрунтування та управління видатками є запорукою їх результативного використання і досягнення значних успіхів.

Суворе управління бюджетними видатками за останні три роки зробили Квебек більш перспективним, адже уряд досяг більшої довіри від своїх мешканців, оскільки пропонує громадянам послуги, яких вони прагнуть і які відповідають їхнім потребам. Ця суворість дала можливість вкладати кошти в ті послуги, що сприяють кращій якості життя, при цьому поважаючи здатність платників сплачувати податки. Протягом 2017-2018 рр. з'явилась краща динаміка в просуванні проєктів, зокрема в охороні здоров'я, забезпечення якісним житлом сімей, що її потребують. Створення сучасної інфраструктури в освіті, підтримка заходів, що забезпечують безпечність дорожнього руху. Реалізація цих та інших проєктів дає можливість надавати якісні суспільні блага і послуги, а сучасна інфраструктура позитивно впливає на якість життя громадян [17].

З цього приводу О.Д. Василик зазначає, видатки бюджету на фінансування заходів з охорони здоров'я мають важливе соціальне значення [18]. На наш погляд, вирішення значних соціальних проблем позитивно впливає на економічні процеси, підвищується продуктивність праці, що сприяє ефективному суспільному розвитку.

У звіті видатків уряду Ірландії за 2017 р. наголошується на необхідності обережного та відповідального підходу до політики видатків. Ця потреба в надійності державних фінансів стала ще більш очевидною після рішення Великобританії про вихід з ЄС. Відновлення економіки потребує реального збільшення видатків бюджету, проте, це може продовжуватись на стабільному рівні на основі досягнення як економічних, так і соціальних цілей для більш справедливого та більш інклюзивного суспільного розвитку. Політика видатків заснована на взаємоповазі і взаємодоповненні посилює досягнення економічних цілей та забезпечує соціальні пріоритети, що згуртовує суспільство, громаду в межах можливостей і розвитку економіки [19].

Проведений аналіз зарубіжного досвіду показав, що для забезпечення прискореного економічного розвитку, необхідно першочергово визначити пріоритети, які важливі для суспільства і в короткостроковій перспективі матимуть найбільший соціально-економічний ефект. В сучасних умовах становлення і розвитку української економіки, необхідно концентрувати бюджетні видатки на фінансуванні перспективних галузей, модернізації застарілого виробництва та

збільшення інновацій у вітчизняній економіці. Оптимізувати структуру видатків за рахунок скорочення не перспективних напрямків, натомість збільшувати капітальні видатки у ті програми, проєкти, які сприяють соціально-економічному розвитку країни, переходу на новий етап суспільного удосконалення.

Проте, будь-які пріоритети, які визначила держава, регіон чи місто, не будуть реалізовані, якщо учасники бюджетного процесу не будуть раціонально використовувати обмежені бюджетні ресурси, дотримуючись ключового принципу бюджетної системи, а саме ефективного використання бюджетних видатків, що слугуватиме основою, як для економічного зростання, так і суспільного розвитку.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження показало, що бюджетні видатки є невід'ємною складовою суспільного розвитку, важливим інструментом вирішення складних соціально-економічних проблем, забезпечення добробуту громадян. Кожна країна виходячи з власних інтересів і можливостей обсягу бюджету формує структуру видатків за напрямками і заходами, згідно з планами і перспективами економічного і соціального розвитку країни.

Бюджетні видатки характеризують їх соціальне призначення, ту роль і значення, яку вони відіграють у процесах суспільного відтворення.

Раціональне та ефективне використання бюджетних видатків служить основою поступового, динамічного соціально-економічного розвитку країни, вирішення давно назрілих проблем, забезпечення добробуту громадян.

Дослідження в цій царині варто продовжувати, що пов'язано з детальним дослідженням різних напрямків використання видатків, нагальною потребою постійного розвитку і удосконалення бюджетного механізму, його вчасного і адекватного реагування на внутрішні і зовнішні виклики аби виконати поставлені перед суспільством завдання в економічній та соціальній сферах.

Список використаних джерел

1. Павлюк К.В. Бюджет і бюджетний процес в умовах транзитивної економіки України: Монографія. – К.: НДФІ, 2006. – 584 с.
2. Defense Spending by Country <https://www.globalfirepower.com/defense-spending-budget.asp>
3. Скільки Україна витрачає на свого солдата: порівняння з Європою і США <http://kr24.com.ua/news/skilki-ukrajina-vitrachaje-na-svogo-soldata-porivnjannja-z-jevropoju-i-ssha>
4. What is Budgeting? What is a Budget? [Electronic Resource]. – Retrieved from: <https://www.mymoneycoach.ca/budgeting/what-is-a-budget-planning-forecasting>
5. Кейнс Дж.М. Общая теория занятости, процента и денег / Дж.М.Кейнс; пер. с англ. под ред. Л.П. Куракова. – М.: Гелиос АРВ, 1999. – 351 с.
6. Циганов С.А., Табакова Т.В. Еволюція концептуальних підходів щодо ролі видатків бюджету в розвитку економіки //Фінанси України. – 2013. – № 12. – С. 89-99.
7. Блауг М. Экономическая мысль в ретроспек-

тиве. Пер. с англ., 4-е изд. – М.: «Дело ЛТД», 1994. – 720с.

8. What Is an Expenditure Budget? [Electronic Resource]. – Retrieved from: <https://bizfluent.com/info-7749442-expenditure-budget.html>

9. Capital Expenditures Budget [Electronic Resource]. – Retrieved from: <https://www.cliffsnotes.com/study-guides/accounting/accounting-principles-ii/budgets/capital-expenditures-budget>

10. Expenditure Budget [Electronic Resource]. – Retrieved from: <http://www.economywatch.com/budget/important-concepts/expenditure.html>

11. Экономика Грузии [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://sputnik-georgia.ru/economy/20171003/237590345/Proekt-bjudzheta-na-2018god-postupil-v-parlament-priority-i-prognozy.html>

12. How is the EU budget spent? [Electronic Resource]. – Retrieved from: https://europa.eu/european-union/about-eu/money/expenditure_en

13. Budgeted expenditures as appropriations. [Electronic

Resource]. – Retrieved from: <http://app.leg.wa.gov/rcw/default.aspx?cite=28A.505.150>

14. Budget rules [Electronic Resource]. – Retrieved from: <https://www.government.nl/topics/budget-day/budget-rules>

15. Budget structure expenditure [Electronic Resource]. – Retrieved from: http://www.madrid.org/cs/Satellite?cid=1158849761269&language=en&pagename=Inversor%2FPa ge%2FINVE_contenidoFinal

16. Shah Anwar. Public expenditure analysis // The world bank. Washington, D.C., 256 p.

17. Expenditure management strategy. Expenditure Budget 2017-2018. Quebec, Legal deposit – March 2017, 29p.

18. Василик О.Д. Теорія фінансів: Підручник. – К.: НІОС. – 2003. – 416с.

19. Expenditure report 2017. Government publication. Published by the stationery office. Dublin – 2017, 207p.